

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 14 (1009) 6 КРАСАВІКА 2011 г.

Ці будзе ток-шоў па-беларуску?

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск вул. Румянцева, 13, тэл. 213-43-52, 284-85-11, разліковы рахунак
№ 3015741233011 у адз. №539 ААТ "Белінвестбанка", г. Мінск, код 739

14 лютага 2011 г. № 24

Старшыі Нацыянальнай дзяржаўпай
тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь
Г. Б. Давыдзьку
220870. г. Мінск, вул. Макаёшса, 9

Паважаны Генадзь Браніслававіч!

У Грамадскім аб'яднанні "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" прыйшло аблеркаванне ідэі тэлевізійнага ток-шоў для моладзі на беларускай мове. Большасць удзельнікаў выказалаася за стварэнне перадачы (умоўная назва "Моладзеў мерыдыян"), у якой бы ішло аблеркаванне тэм, цікавых маладым людзям нашай краіны, пры ўдзеле вядомых людзей, экспертаў у якой-небудзь галіне.

Напрыклад, адной з тэм можа стаць размова пра выкарыстанне этнаэлементаў у модным адзенні беларускай вытворчасці, госьць у студыі - дызайнер; актуальным будзе аблеркаванне кшталту "Жыццё пасля размеркавання" з узделам выпускнікоў ВНУ і ССНУ пра тое, як самастойна наладзіць жыццё пасля атрымання адукцыі і інш.

Выклікала цікавасць прапанова здымка 10-15 хвілінную спартыўную праграму "Размінка з...", дзе б прымалі ўдзел вядомыя спартсмены (гандбалісты, гімнасты, дзюдоісты і інш), якія валодаюць беларускай мовай.

Акрамя таго, сіламі маладых сіброві Таварыства беларускай мовы рыхтуеца інтэлектуальная шоў-гульня "Зімовы кубак ТБМ", які б таксама можна б было адзінці і паказаць у тэлеэфры.

Пропануем Вам прыняць удзел у святкаванні Міжнароднага дня роднай мовы, якое па рашэнні ЮНЕСКА праводзіцца 21 лютага. У сувязі з гэтым просім прадоўжыць ініцыятыву Вашага патпредніка і ўсе навіны ў гэты дзень на 1-м канале агучваць на беларускай мове.

Таксама запрашаем Вас далучыцца да правядзення IV Усебеларускай дыктоўкі, прысвечанай юбілею Максіма Багдановіча, агучыць тэксты на 1-м Нацыянальным канале Беларускага радыё. Тэксты дыктоўкада даадацца.

З павагай, Старшыня ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны"

А. Трусаў.

Нацыянальная
дзяржаўная
тэлерадыёкампанія
Рэспублікі Беларусь

220807 г. Мінск, вул. Макаёшса, 9,
тэл. 267-75-95, факс + (375 17) 267-81-82
E-mail: tv@vtv.by

Национальная
государственная
телерадиокомпания
Республики Беларусь

220807 г. Мінск, вул. Макаёшса, 9,
тэл. 267-75-95, факс + (375 17) 267-81-82
E-mail: tv@vtv.by

18.02.2011
На № 24

№ 53/14/17/1007
ад 14.02.2011

Старшыні грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы імя
Францішка Скарыны"
Трусаў А. А.

Шаноўны Алег Анатольевіч!

Намі былі разгледжаны Ваши прапановы на разліцацы маладзёжных тэлепраектаў на беларускай мове. Звяртаем Вашу ўвагу на тое, што ў Белтэлерадыёкампаніі вядзецца планамерная праца ў галіне пашырэння выкарыстоўвання беларускай мовы ў праграмах тэлеканалаў і на радыёстанцыях. Павалічвацца колыкасць сюжэтў для новасных праграм. Ствараючыя культура-лагічныя праграмы, якія цалкам выходзяць на беларускай мове. Пропаноўваючыя новыя формы падачы матэрыйялу з выкарыстаннем беларускай мовы, напрыклад, упершыню цырымонія ўручэння музычнай прэміі «Грэмі» каментавалася менавіта па-беларуску.

На тэлеканале «ЛАД» пачала выходзіць пазнавальна шоў-віктарына для падлеткаў «Дзеци новага пакалення», у якой школьнікі могуць прадэманстраваць свае веды і неардынарныя здольнасці, у тым ліку, веданне роднай мовы, літаратуры, культуры і традыцый. Акрамя таго, некалькі беларускамоўных тэлепраектаў знаходзяцца ў распрацоўцы.

У цяперашні час тэматычныя нішы ў сетках вышчанні тэлеканалаў запоўненыя новымі і абліўленымі жанрамі тэлепрадуктамі. Па гэтых і іншых прычынах ў дадзены момант рэалізацыя пропанаваных Вамі праектаў не ўяўляеца магчымай.

У сваёй дзейнасці мы прытрымліваемся прынцыпу: выкарыстоўванне беларускай мовы павінна быць якасным, дзяля таго каб прывіць любоў да мовы.

Дзякую Вам за цікавасць да дзейнасці нашай кампаніі.

Старшыня Г. Б. Давыдзьку.

ISSN 2073-7033

15 красавіка 2011 г. а 18 гадзіне

ў межах кампаніі "Будзьма!"

адбудзеца

грамадскае аблеркаванне на тэму:
"БЕЛАРУСКІЯ ПРОЗВІШЧЫ ЛАЦІНКАЙ"

Запрашаючы ўсе ахвотныя.

Месца правядзення: вул. Румянцева, 13, сядзіба ТБМ

75 гадоў з дня нараджэння Рамана Тармолы

ТАРМОЛА (Тармола-Мірскі) Раман Якаўлевіч, нарадзіўся 4 красавіка 1936 г. у гарадскім пасёлку Мір Карэліцкага раёна Гарадзенскай вобласці ў сям'і рамесніка.

У 1960 г. скончыў гісторычна-філалагічны факультэт Менскага педагогічнага інстытута. Працаўваў старшим рэдактарам, загадчыкам літаратурна-мастацкага аддзела, галоўным рэдактаром літаратурна-драматычных праграм, каментатарам па літаратуре і мастацтве Беларускага тэлебачання. З 1977 г. сябра сцэнарнорэдакцыйнай калегіі мастацкіх фільмаў кінастуды «Беларусьфільм», з 1980 г. - сябра сцэнарнорэдакцыйнай калегії тэлевізійных фільмаў Беларускага тэлебачання. Сябра СП СССР з 1964 г.

Першыя творы апублікаваў у 1957 г. («Наставніцкая газета», «Чырвона змена»). Аўтар кніг паэзіі «Асколкі і росы» (1964), «Поўня» (1966), «Абнаўленне» (1968), «Міранка» (1971), «Побач» (1974), «Павага» (1976), «Зімное - зімному» (выбранае, 1979), «Вобразы вечара» (1982), «Толькі б дагаварыць» (1986), «Спрадвечнасць» (выбранае, 1989). Выдаў кнігі для дзяяцей «Каго баяцца ў лесе» (1973), «Казкі-падказкі» (1984).

Напісаў сцэнарыі дакументальных фільмаў «Людзям сябе пакажы» (зняты ў 1973), «Я не самотны... Максім Багдановіч» (зняты ў 1982), тэлеспектакля «Зачараўаны Валерка» (пастаўлены ў 1976).

Раман Тармола-Мірскі

БАЦЬКАЎШЧЫНА

Ад Міра і да Карэліч
Ні лясоў табе, ні гор.
Днём хіба што — сонца веліч.
Па начах — вялікасць зор.
Ды Писочнае з пісочкам,
Ды не турак, а Турэц
Стай з царквою на грудочку,
Як задзірысты хлапец...

Не звініць Уша на вуха.
Так разважліва пльве,
Што нібачна нават руху,
Спіць як быццам у траве.
Чым тады мяне сагрэлі
Вёрсты, хоць крычы «ура»,
Ад Міра і да Карэліч,
Ад Карэліч да Міра?
Ці не тою стрэмкай вострай,
Што з маленства ў нас сядзіць
Незалежна ад узросту,
Як страла, трымціца, трымціца.
Слёзы просяцца на волю
З-пад прыжмураных павек:
Бацькаўшчына — гэта доля,
З якой зліўся чалавек.
Бацькаўшчына — гэта памяць,
Ля якой гавее час
Радасць у табе ці замяць
Кожны дзень і кожны раз...

У Берасці нельга знайсці беларускамоўную настаўніцу

Берасцейскі раённы выканавчы камітэт сцвярджае, што ў Берасці няма беларускамоўных настаўніцай для працы ў школе. Жыхар Берасця — Сяргей, бацька дзяцей дашкольнага ўзросту, дамагаецца стварэння беларускамоўнага класа ў школе нумар 27, што знаходзіцца на Рэчыцы.

Па словах Сяргея, калі ён звярнуўся ў Берасцейскі раённы выканавчы камітэт, то высветлілася, што ў Берасці ўсе настаўнікі пачатковых класаў рускай мовы:

— Я быў на прыёме ў загадчыка аддзела адукцыі Ленінскага райвыканкама — у Бярковіч, таму што акрамя яе ніхто не ўзяўся вырашыць гэтае пытанне. Яна мне сказала, што няма настаўніцы беларускага класа, таму што ва ўніверсітэце імя Пушкіна цяпер няма выпускаў настаўніц пачатковых класаў, якія б вучылі дзяцей на беларускай мове, а гэта не будзе зроблена.

Па словаах Сяргея, райвыканкам спасылаецца на тое, што на роднай мове ў Берасці ёсьць гімназія нумар 3, але на справе беларускамоўная яна толькі на паперах, бо большасць предметаў у наставчальнай установе выкладаюцца паслужы.

Аліса Поль,
Берасце.

Падводзім вынікі Агульнаціянальнай дыктоўкі

**Усебеларуская
дыктоўка ў
Менскай вобласці**

Напярэдадні трэцяга этапа Усебеларускай дыктоўкі ў сядзібу ТБМ прыйшлі матэрыялы з вясковай школы Крупскага раёна Менскай вобласці. У гэтай дыктоўцы прымалі ўдзел людзі розных узростаў: ад 11 да 72 гадоў. У якасці тэксту яны абрали твор Максіма Багдановіча «Хто мы такі?», прапанаваны ТБМ. Варта адзначыць арыгінальныя бланкі, якія арганізатары спецыяльна падрыхтавалі для гэтага мерапрыемства, з выявай Крывіцкай Пагоні, услаўленай Максімам Багдановічам. Усяго дыктоўку напісалі 17 чалавек. Ведым, што ў наступным годзе колькасць удзельнікаў Усебеларускай дыктоўкі, прысвечанай юбілею Янкі Купалы і Якуба Коласа, павялічыцца як у Менскай вобласці, так і па ўсёй Беларусі.

Наши кар.

Дыктоўка прайшла на краіне

IV Агульнаціянальную дыктоўку па беларускай мове пісалі слухачы падрыхтоўчых курсаў, што функцыянуюць пры грамадскім аб'яднанні «Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны». У якасці тэксту дыктоўкі быў прапанаваны празаічны твор Максіма Багдановіча – эсэ «Хто мы такі».

Выбар быў зроблены з нагоды падрыхтоўкі да святкавання 120-ці годдзя з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры – паэта, празаіка, перакладчыка, літаратуразнаўца, гісторыка літаратуры Максіма Багдановіча.

Найбольш паспяхова справіліся з заданнем Панамарова Даша і Дзятко Ліза. Абсалютным жа пераможцам сярод дзесяцікласнікаў стаў Ярош Лойка. «н з інтэлігентнай сям'і: бацька – скульптар, маці – мастакша. Сам Ярош акрамя

Ярош Лойка

выдатнай вучобы, прайяўляе здольнасці ў валоданні камп'ютарам, захапляеца нетрапцыйнай філософіяй. Хлопец надзвычай шчыры ў ўзаемінах, карыстаеца заслужанай павагай і аўтарытэтам сярод аднакласнікаў.

Уладзімір Дзіско.

Пераможцы дыктоўкі ў Менску

Пераможцамі дыктоўкі ў Менску, якая прайшла 21 лютага, сталі вучні менскіх школ Ганна Карней, Юстына Саўка і Соф'я Набок.

Ганна Карней

Юстына Саўка

Соф'я Набок

Пераможца дыктоўкі ў Дварцы

Па выніках IV Агульнаціянальнай дыктоўкі ў в. Дварэц Дзярляўскага раёна пераможцам стала Крысціна Баравік.

Наши кар.

**Хлебазавод №1 КУП
«Мінскхлебпром»
выпускае хлеб з
прыгожай
беларускай назвай
«Пшанічка».**

З дыялектных слоўнікаў – у літаратурную мову

Крыніцай абсолютнай большасці фразеалагізмаў з'яўляеца жывая народная мова, адкуль яны трапляюць у творы пісьменнікаў і публіцистаў і пад іх пяром становіліся фактам літаратурнай мовы. В. Дунін-Марцікевіч увёў у літаратурны ўжытак, напрыклад, такія выразы: **на кані і пад канём, вока не запарушиць, з голымі рукамі, на скорую руку**. Здабыткам літаратурнай мовы сталі народныя фразеалагізмы, упершыню выкарыстаны ў творах Я. Купалы: **лахі пад пахі, следам за дзедам, са свечкай (пашукаць), як апошніе ў печ усыпаўшы**; у творах К. Крапівы: **акунёў будзіць, пі спору пі ў малому, плячысты на жывот, хоць вяроўкі ві** (з каго).

У апошні ж трох-чатыры дзесяцігоддзі літаратурная мова папоўнілася шматлікімі выразамі, якія браліся пісьменнікамі і журналістамі не столькі з жывой мовы народа, колікі з дыялектных слоўнікаў. Першым такім слоўнікам была праца Ф. Янкоўскага «Беларуская фразеалогія: фразеалагізмы, іх значэнне, ужыванне» (Мінск: Выш. шк., 1968). Тут тлумачацца ілюструюцца прыкладамі выразы, запісаныя аўтарамі пераважна ў Стайбюцкім і Слуцкім раёнах. Найбольшую цікавасць для фразеалогіі як навукі маюць каля 200 дыялектных выразаў, якія раней не публіковаліся. Аднак толькі адзін з іх, па май назіраннях, прыжыўся ў літаратурнай мове. Гэта – выкічнікавы фразеалагізм **жыўшы ў лета ды ў маліні**, які ўжываецца як іранічнае выказванне нязгоды з чытм-небудзь запозненым намерам зрабіць штосьці, напрыклад: « – Хоча ён князь Усяслава з поруба вызваліць. – Жыўшы ў лета ды ў маліні... Да Усяслава ўся Кіеўская раба пільнуе» (Л. Дайнека).

Г.Ф. Юрчанка стварыў на матэрыяле адной гаворкі (Чырванагорскага сельсавета Мсціслаўскага раёна) трэх выпускі тлумачальнага фразеалагічнага слоўніка (усе выйшлі ў выдавецстве «Навука і тэхніка»): «І коціца і вальцца» (1972), «І сяч і паліць» (1974), «Слова за слова» (1977). Гэта першы адноса поўны слоўнік фразеалагізмаў адной гаворкі. Яна характарызуецца сутыкненнем лексічных і фразеалагічных пластоў беларускай і рускай моў. Таму ў ёй ёсць фразеалагізмы і агульныя для беларускай і рускай моў (*губа не дура*), і агульнародныя ўласна беларускія (*біць лынды*), і рускія (*вушкі на макушке*), і амежаваныя ўжываннем ва ўсходніх раёнах Беларусі ці відавочна мясцовыя (*егльіна ахрана* – «нікудышная варта»).

У трох выпусках слоўніка апісаны 4425 выразаў. 9 з іх ужо ўвайшлі ў слоўнік фразеалагізмаў беларускай літаратурнай мовы: **азяліць галаву каму** – «страшэнна надакуць чым-небудзь (гаворкай, просльбай і пад.)»; тое самае, што і адурыць галаву каму; **арду драць** – «сварыца, спрачка» (у Г.Ф. Юрчанкі: *арду ўзіміць* – з тым жа значэннем); **і сяч і паліць** – «ведае, што сказаць, знаходлівы ў размове»; **мудрыкі на хімрыкі** – «пабыць дзе-небудзь

зусім нядоўгі час»; **пазнаца на фарбаваных лісах** – «адчуць, зведаць на ўласным досьведзе чые-небудзь хітрыкі, падман» (у даведніку Ф. Янкоўскага даецца *фарбаваць* – «быць няшчырым, выкручацца хітруючы»); **плысці за вадой** – «пасіўнічы, прыстаўаючыся да аbstain», *у пень* (збіць, знічыць і пад.) – «зусім, ушчэнт»; **чортам падышты** – «вельмі хуткі, рухавы» і «хітры, шкадлівы»; **шарварку адрабляць** – «марудліва, абыякава, без старання рабіць якую-небудзь справу»; **(адзін) як вока ў любе** – «зусім (адзін)»; **як дурань з дзялярамі** (насіца, хадзіц, цягніца) – «бяссэнсава, недарэчна».

У «Слоўніку беларускай народнай фразеалогіі» (Мінск: Выд. БДУ, 1972) Е.С. Мяяльскай і Я.М. Камароўскага 2015 артыкулаў (разам з 721 адсылкай). Тут тлумачацца ілюструюцца прыкладамі выразы, запісаныя аўтарамі пераважна ў Стайбюцкім і Слуцкім раёнах. Найбольшую цікавасць для фразеалогіі як навукі маюць каля 200 дыялектных выразаў, якія раней не публіковаліся. Аднак толькі адзін з іх, па май назіраннях, прыжыўся ў літаратурнай мове, ні ў даведніках народна-дывялетнай фразеалогіі і, такім чынам, належыць да фразеалагічнай неруши. На сённяшні дзень больш як 30 выразаў з гэтага даведніка перайшлі ў літаратурную мову, увайшлі ў «Слоўнік фразеалагізмаў» і праілюстравана цытатамі-прыкладамі з твораў сучаснай беларускай літаратуры.

Вось гэтыя фразеалігізмы: **адзін на адным** – «туртам, скучана, у цеснаце, вельмі блізка адзін ад другога (сядзець, стаіць і пад.)»; **<аж> адскокава ад збуду** у каго – «выдатна, жавава, энергічна, з добрым веданнем справы расказваеща, вымаўляеца»; **алёша з батонамі** – «някемлівы, няўмелы чалавек, недарэка ці развязка»; **варона з кала зваліца дзе** – «вельмі горача, спякотна (на вуліцы, на дварэ)»; **выкладаць бакі** – «есці што-небудзь апетытнае, смачнае»; **даваць нос каму** – «адмаўляць таму, хто сватаеца»; **каб хоць!** – воклі немагчымасці, адмаўлення чаго-небудзь, пярчання на сваё ці чужое выказванне; **каланіца носіць каго дзе** – «хто-небудзь недарэчы, не ў парэ аказваеца, з'яўляеца дзе-небудзь»; **канкі адкінуць** – «памерці»; **на возе і пад возам** быць, пабываць – «у самых разнастайных, прыемных і непрыемных сітуаціях»; **(чыт) насок паглядае ў пясок** – «хто-небудзь слабы, нядужы, нядоўга будзе жыць»; **на чорта падобны** – «знешне непрыяўабны, непрыгожы (пра чалавека ці канкрэтны предмет)»; **неба ў клетачку** – «турма ці іншыя месццы знівольвання»; **нясеянае родзіцца** ў каго – «хто-небудзь выдумвае, сцвярджжае што-небудзь без апоры на факты»; **пад сілу** – «пад пахі дзвіюмі рукамі (браць, схапіць пры баруціні)»; **сабачая радасць** – «самая танная каўбаса, звычайна ліверная»; **скура гаворыць на кім** – «хто-небудзь заўшне рухавы, неспакойны, няўрэмілівы»; **скура ды арматура** – «вельмі худы, змарнелы»; **трусы у карты не гуляе** – «выказванне ражучасці перад прыняццем якога-небудзь

шэння»; **у дубкі ісці з кім** – «уступаць у сутычку з кім-небудзь, задзірацца ці пярэчыць каму-небудзь»; **у лесе гадаваўся** – «няўмека, неспрактыкаваны чалавек»; **хоць у пуг запрагай** каго – «хто-небудзь вельмі моцны, здаровы»; **цераз губу не пераплюне** – «вельмі слабы (пра старога ці хворага чалавека)»; **ци грэх ці два** – «паспрабуем, трэба рызыкнуць (адважыцца зрабіць што-небудзь)»; **чартой (чарцей) ганяць** – «суроў распраўляцца з кім-небудзь, лупчаваць каго-небудзь»; **чый чорт стариши (старэйши)** – «чыя-небудзь перавага, перамога ці слушнасць»; **шылам хлеб есці** – «жыць у настачы, у беднасці, галадаць»; **як запалка загарэцца** – «ігненна, раптоўна (пра нечаканы парыў гарачнасці)»; **(сказаў) як звязаў** – «катэгарычна, як канчаткова вырашана»; **як з казы карова** – «нівартасны, нікудышны, неадпаведны назве, месцу, пасадзе і пад.»; **як канюю даць, увалиць** – «не шкадуючы, вельмі моцна»; **як ксёндз Magdusi дарадзіць** – «вельмі добра»; **як лапцем па балоце ляпніцу** – «вельмі недарэчна, нетактоўна (сказаць што-небудзь)»; **як лядні** – «вельмі халодны (рукі, ногі)»; **як пана Карла** – «напружана, высільваючыся (рабіць, працаўца і пад.)».

У 2000 годзе пабачыў свет «Слоўнік дывялетнай фразеалогіі Гродзеншчыны» (Гродна: ГрДУ) М.А. Даніловіча. У ім апісваецца большасць якіх не адлюстроўваны ў даведніках як літаратурнай, так і дывялетнай мовы. Хоць слоўнік выдадзены не так даўно і паўнальна навялікім накладам, але ўжо дзясяць упершыню змешчаных і апісаних у ім фразеалігізмаў сталі здабыткам літаратурнай мовы і ўключаны ў наратыўныя даведнікі: **вялікі расці** – «выказванне дарослых, адрасаванае дзяцям, як пажаданне ім удачы, поспеху, усяго добра»; **галава не на воши** ў каго – «хто-небудзь разумны, кемлівы, знаходлівы»; **даць у ногі** – «кінуцца наўцёкі»; **замуж за пана Пясоцкага збіраца** – «паміраць» (у даведніку М.А. Даніловіча з тым жа значэннем: *ажсаніца з Пясоцкім*); **(біць) і душу слухаць** – «(біць) вельмі моцна, не шкадуючы»; **на воўка** – «навошта»; **на гвалт** – «няхільна, неадкладна, абаўзкова (треба рабіць што-небудзь)» і пра дапамогу пры небяспечы (крычаць, галасіць і пад.); **на зайцаў скок** – «вельмі мала (звычайна пра неістотнае павелічэнне дзённага часу); **як ойча наши** – «вельмі добра, цверда (знаць, запомніць)»; **як сала без хлеба** – «вельмі, надзвычай (дурны, пра каго-небудзь)».

Як бачым, дывялетны слоўнік, апрача іх чыста наўковай значнасці, істотна садзейнічаюць узбагачэнню фразеалігічнага фонду літаратурнай мовы.

Іван ЛЕПЕШАЎ.

О, нашы Пухавічы! Ім і Менск не ўказ!

"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск вул. Румянцава, 13, тэл/факс 284-85-11, 288-23-52, разліковы рэгістар
№ 3015741233011 у адд. №539 ААТ "Беліввестбанка", г. Мінск, код 739

03 сакавіка 2011 г. № 8

Спадару Маскеўчу С.А.
Міністру адукацыі Рэспублікі Беларусь
220010 Мінск, вул. Савецкая д. 9

Паважаны Сяргей Аляксандравіч!

Нам стала вядома, што ў студзені 2011 г. з настаўніцай Талькаўскай сярэдняй школы Пухавіцкага раёна Наталляй Валянцінай Ільініч не быў прадоўжаны працоўны контракт, і чалавек, які шмат гадоў шчыра і аддана працаўшы на карысць Бацькаўшчыны, з'яўляючыся адным з самых вядомых і паважаных настаўнікаў у раёне, страціў сродкі для існавання незадоўгага да выхаду на пенсію. Спадарыня Наталля з'яўляеца актыўным сябрам ТБМ, праводзіць грунтуюную краязнаўчую працу ў сваім раёне і мае заслужаны аўтарытэт сярод былых і цяперашніх вучняў школы, а таксама сярод жыхароў раёна.

У абарону спадарыні Ільініч было накіравана некалькі лістоў на імя дырэктора Талькаўскай сярэдняй школы сп. Н.В. Меркуль ад жыхароў Пухавіцкага раёна з просьбай пакінуць яе на працы. Аднак, па незразумелых прычынах адміністрацыя школы не сплашаеца гэта рабіць.

Вышэйзгаданая справа набыла вялікі розгас у сродках масавай інфармацыі, што сведчыць пра высокі аўтарытэт спадарыні Н.В. Ільініч.

Просім Вас дапамагчы аднавіць на працы спадарынню Н.В. Ільініч у якасці настаўніцы Талькаўскай сярэдняй школы.

Я спадзяюся, што Вы паставіце кропку ў гэтай скандалінай справе і адновіце справядлівасць у адносінах да Наталлі Валянцінай Ільініч.

Дадатак на 8 старонках.

З павагай,
старшыня ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны",
сябра Рэспубліканскага
грамадскага савета па справах
культуры і мастацтва
пры Савеце Міністраў
Рэспублікі Беларусь

А. А. Трусаў.

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛІКИ БЕЛАРУСЬ

ул. Советская, 9
220010, г. Минск
тэл. 227-47-36, факс 200-84-83
E-mail: roet@minedu.unibel.by

Старшыні грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"

Трусаў А.А.

МИНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫИ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ул. Савецкая, 9
220010, г. Минск
тэл. 227-47-36, факс 200-84-83
E-mail: roet@minedu.unibel.by

На № _____ от _____

Паважаны Алег Анатольевіч!

У Міністэрстве адукацыі разгледжаны Ваш зварот па пытанні вяртання на працу ва ўстанову адукацыі "Талькаўская дзяржаўная агульнаадукацыйная сярэдняя школа" настаўніка гісторыі Ільініч Н.В. Паведамляем наступнае.

Установа адукацыі "Талькаўская дзяржаўная агульнаадукацыйная сярэдняя школа" знаходзіцца ў падпарадкаванні аддзела адукацыі Пухавіцкага райвыканкама. Міністэрства адукацыі не з'яўляеца найманікам Ільініч Н.В. Рацэнне пытанні ўзвязаных з заключеннем і спыненнем працоўнага дагавору з працаўніком, знаходзіцца ў кампетэнцыі найманіка.

Намеснік Міністра

К. С. Фарыно.

Грамадскасе аб'яднанне

"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск вул. Румянцава, 13, тэл/факс 284-85-11, 288-23-52, разліковы рэгістар
№ 3015741233011 у адд. №539 ААТ "Беліввестбанка", г. Мінск, код 739

03 сакавіка 2011 г. № 50

Спадару К. С. Фарыно,
намесніку Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь
220010 Мінск, вул. Савецкая д. 9

Паважаны Казімір Сцяпанавіч!

Дзякую за адказ на мой ліст (№9 ад 07.02.2011 г.) на імя Міністра адукацыі. Паколькі Міністэрства не можа (а можа і не хоча?) аказаць рэальную дапамогу простаму вісковаму настаўніку, які раптоўна быў пазбаўлены любімай працы і застаўся без сродкаў да існавання, прашу Вас пераслаць наш ліст разам з усімі дадаткамі ў аддзел адукацыі Пухавіцкага райвыканкама.

З павагай,

старшыня ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны" А. А. Трусаў.

(Працяг перапісі будзе.)

Рэдакцыя "Нашага слова" і
сябры ТБМ выказваюць шчырае
спачуванне жонцы і дачэ
шчырага беларуса, вядомага
фізіка
Руткоўскага
Фадзея Констанцінавіча
з прычыны яго смерці.

3 красавіка 2011 г. не стала археолага

Юрыя Зайца.

Юры Зайц нарадзіўся 12.01.1951 г. у Лідзе, скончыў Менскі пединститут, кандыдат гістарычных навук. Даследаваў археалагічныя помнікі на тэрыторыі Менска і Заслаўя, Асіповіцкага, Барысаўскага, Дзяржынскага і Менскага раёнаў.

Сакратарыят ТБМ выказвае шчырыя спачуванні родным і блізкім нябожчыкам.

радыё свабода

ад 27 сакавіка - новыя частоты, хвалі

06:00-08:00 6105 кГц 49 м
6120 кГц 49 м

18:00-20:00 6060 кГц 49 м
7270 кГц 41 м

20:00-22:00 5930 кГц 49 м
6060 кГц 49 м

22:00-24:00 5995 кГц 49 м
7475 кГц 41 м

612 кГц 490 м сярэдняя хвалі

Той самы дылетант завітаў на гістфак БДУ

24 сакавіка на гістфакультэце БДУ

адбылася незвычайная сустэрэча. Да нас прыйшоў Юры Жыгамонт – вядомы перадачы "Новыя падарожнікі дылетанта" на канале СТБ. Присутных было так шмат, што замест аўдыторыі спатрэбілася выдзяляць актавую залу, бо ўсе 120 узренінікай не змяшаліся. Гэта быў спарадуны анилаг!

Напачатку сустэрэчи спадар Юры адрэзу заявіў, што ён не гісторык, а сапраўдны дылетант: "Калі чалавек ведае свае карані, сваіх каралёў ці князёў, то гэта не значыць што ён гісторык". Акрамя перадачы "Падарожнікі дылетанта", Юры Жыгамонт з'яўляеца з 1994 года акторам Тэатра юнага гледача. У спектаклях «Маленький лорд Фаўнілер» і «Тарас на Парнасе». Пра што толькі не пыталі: і пра першое каханне, і пра сям'ю, і пра любімую постачь у гісторыі і нават, ці святыні, якіх быў 25 сакавіка?

- Калі ў Вас пачалася цікаўніцтва да гісторыі?

- Цікаўніцтва да гісторыі пачалася да гісторыі прайаўляцца ў год піць. Аднойчы мы з бацькам касілі луг, потым неяк ён сеў і заплакаў. І сказаў мне, што ўсе гэтае поле калісці належала твойму дзеду. Я падумаў, а хто ж мой дзед?

* * *

Я і не думаў паступаць на гістфак, а вырашыў пайсці ў акторы. Запрасілі на ролю ў Тэатр юнага гледача, там і застаўся.

- Каго б Вы хацелі сыграць у тэатры?

Я хацелі бы сыграць ролю Алесі Загорскага.

- Як Вы прыйшли да праграмы "Новыя падарожнікі дылетанта"?

- Запрасілі на праграму, на пробы, і я шчыра кажучы ніколі не думаў што яна праіснуе 10 гадоў.

- Колькі часу ідзе на адну праграму?

- На адну праграму ідзе дзень, я мару каб на праграму давалі хаяць бы тыдзень, і мы маглі выходзіць два разы на тыдзень. За дзень спрабуеш усё ахапіц і распытатца ў людзей пра мястэчка. Жывеш у кірунку - бібліятэка, тэлебачанне, тэатр.

- Вы аўдзілі ўсю Беларусь, а якая эмэта пра-

грамы?

- Мэта данесці данесці людзям, што ў нас вельмі цікавы гісторыя. Вось вам цікавы выпадак. Прыехалі ў вялікую вёску, а там дзед і адна карова на ўсю ваколіцу. На пытанне, чаму так склалася, ён адказаў, што карову трывоюць ляньвяя, тыя, каму лянатоў ў магазін на малако хадзіць!

- Калі б Вы была мацымасць і гроши аднавіць, каму б Вы яго аднавілі?

- Аднавіць мне хацелася б не то што помнік, а Вялікае Княства Літоўскасе.

* * *

- Я наогул інтэрнэтам не карыстаюся!

- Ці не было ў Вас жадання выдаць кнігу па гісторыі, краязнаўству?

- Я вам шчыра скажу, што ў школе вучыўся на аднай двойкі, і каб мне напісаць кніжку??!

- Які прозвішча?

- Жыгамонт.

- Як, як? Жыгмант?

Што ж Вы, Жыгмант, сразу не сказали, ваши уехали!

- Раскажыце пра швейцарскі гадзіннікі якія вырабляліся ў Беларусі?

- У нас гадзіннікі першыя на Беларусі вырабляліся на Дуброўне. Рабілі іх беларусы, вельмі добрыя былі гадзіннікі.

- Што дае Вам натхненне?

- Натхненне дае мне мая зямля і мае продкі.

- Дзе Вы шукаеце інфармацыю?

- Я мясціны ўсе выбіраю сам. Матэрыял збіраю ўесь сам па бібліятэках, архівах, праз сяброў – гісторыкі.

- Якое маеце хобі?

- Камяні збіраю. Сам камень міністэрства падабаецца. Прыядзіха ў вёску і з'яўляецца вельмі цікавы каменьчык прывозжу. А яшчэ падковы збіраю.

- Ці збіраеце Вы святкаваць 25 сакавіка?

- 25 сакавіка- дзень нараджэння краіны. У гэты дзень буду піць каву і адзначаць з сябрамі.

Напрыканцы сустэрэчи Юры Жыгамонт быў стомлены, але задаволены, бо, па ягоных словам, ён ніколі не мог падумашь што ў яго перадачы столькі аматараў. А таксама, ён адзначыў, што на гістфаку имат прыгожы ѹзяў.

Не забудзіцеся ўключыць тэлівізор штосуботы а 13.20 (час перадачы часта змяняецца, сачыце за абаноўнінімі).

Наш кар.

Кнігапіс

Пра каханне ў рыме вайны

Славамір Адамовіч «Рым», Мн., 2011, «Медысонт», стар. 1-108.

Калі зноўку прыгадаць непарушны біблейскі паствлат «што ні робіцца – усё на лепшае», апошнім часам нельга абысці ўвагай ляманту уладальніка дыскарні і кнігарні ў аб занядзені бізнесу. Маўляў, што ж тут на лепшае, калі народ адварнуўся ад мастацтва? И хто вінаваты ў крыйзе?

А вінаватая хіба спрадвечная беларуская спадзева на піяр, калі дзялкі свята вераць, што геній ўтворающа ўсяго ад раскруткі бездараў. Але факт: як Дабрыніна ні раскручтай, Гуно з яго не атрымаецца (ці наадварот). И вось акурат у часіны татальнага занядзені падгнілых схемаў на святыя прабівающа таленты: у кнігарнях усё яшчэ пыльца некранутыя томікі лаўрэатаў саматужных прэмій кшталту Бадалак Маткіных ды Маталак Дзекініх, а адвернуты ад іх народ узахліст праглытвае наклады спляжанай класікі (пасты Ларыса Геніюш, Алесь Салавей, Наталля Арсеннева ў кнігах і на дысксах перакрываючы нават рэйтынгі дэтэктыўаў). Чаму? Бо яны не мудрагельствавалі з малпаваннем чужынскіх экзатичных формаў на ўзор беларускага хоку і хайку, тамы якога можна варганіць штогод карагод («За вакном ідзе дождж,/ Слезы на шчоках,/ Да ну их сіх...»), «Машыны залізываючы мокры асфальт,/ Мітуслівыя людзі забыліся на святы/ Куды падзелася грэчка з крамаў...»), а здзіўлялі асэнсанасцю жывых пачуццяў у стройнасці дасканалых класічных формаў. И каб не склалася ўражання, што Мартыненка-кансерватар адпречвае саму ідэю наватарства, парэкамендую пачытаць хоку Рыгора Крушині – з дубу ляснецеся, бо геній і ў наватарстве выяўляе валоданне дасканалымі класічнымі формамі, хоць не яны першааснова ў яго.

Але лёгка нахвальваць класіку, хай сабе і коліс прытаптаную, а як жа з прагай асэнсанавіння сучаснага досведу? Ці знайдзем тут крініцу аптымізму ў наш крыйсны час?

Кнігі Анатоля Сыса, напрыклад, заўжды былі ў тотал-топах і пры жыцці пасты, і пасля яго заўчаснага адходу ў вечнасць («Сёння ў фаворы хайку-лімерыкі.../ Пішуць спакойныя, без нікай істрыкі.../ Апошні з нашых памёру нуль пятым.../ Таму што быў не з падкладачнай ваты...» – С. А.), але ён быў чалавекам-унікумам, кожны радок якога прадыктаваны прыродным боскім нахненнем. А хто можа парапінчаць з ім?

У 90-х усе мы былі проста сябрамі ў таварыстве маладых літаратаў «Тутэйшыя», але і сядр нас быў непераўзыдзены лідары, якіх хацелася не проста пачытаць, але і асабіста паслушаць: толькі ў пазіў гэта той жа Сыс, Славамір Адамовіч, Сяржук Верасіла, Міхась Скобла, Вольга Куртніч, Алесь Бадак... Нехта спісіся, нехта з'еся, нехта здаўся за грош ламаны. Зноў расчараўшіся? Але ўсё адно «што ні робіцца – на лепшае», бо нядыўна мне ўдалося адкрыць цуд былой энергетыкі Міхася Скоблы яшчэ шырэй за адкрыці 90-х. А што б вы сказаці на тое, каб у наш крыйсны час Сыс вярнуўся, адкыў? Немагчыма? Вунь, маўляў, нават ягоны паплечнік Славамір Адамовіч, вярнуўшыся з сусветных бадзянняў па Амерыках і Нарвегіях, нібыта забыўся на пазію, расчараўана кідаочы погляд у цалкам зчужэлую літаратурную тусоўку, як той Алесь Салавей: «Какая разница, не ўсё ли равно?» Але менавіта ў вершах Славаміра адкыў Сыс: «Ты быў – і вось гэта галоўнае», – піша ён у 2008 да 3-й гадавіны пахавання Анатоля Сыса.

Не жадаючи паляпваць расчараўнанага

генія па плячы, я, прынамсі, захаваў спадзяванне на Бога, які ж дзеля чагосьці надзяліў яго талентам кранаць зчарсцвелья душы. И вось 2011 год кінуў на развалы кніганошай стыльны томік: Славамір Адамовіч «Рым». Баючыся чарговых расчараўнанняў, я ўсё ж наўздагад разгарнуў кніжку першага самаахвярнага фіш-моба з зашытым ротам, першага апалітычнага разыкнта палітычных рыфмаў пра «так нагло топоршыц усы», першага аўтара паэтычных «Турэмных дзённікаў». И хоць сам Славамір потым наракаў, што я няўдала разгарнуў, з кніжкай я ўжо не змог развітаца. Мне патрапіўся верш-прысвячэнне «Прынцэсе Нарвегіі Марце Луіз»:

*Нашчадніца супровага берсерка,
Прыгожая звычайнай пекнотай,
Прынцэса Марта бачыць у лютэрку,
Што хутка стане мамай маладой.
Не ў дыхавінай плоці спее семя –
Здаровая эсанчына носіць плод,
Каб нарадзіць агністое, як крэмень
Дзіця, што прывітае свой народ.*

Ну, калупайлы беларускія, дачапіцесь да нястроўных рытмаў або недакладных рыфмаў – не атрымаецца, бо форма праства ідэальная. А змест!

Вось яна, формула Макрапуласа. Тут зам і прынцэса, і экзотыка, і здаровы патрыятызм – ўсё тое, чаго ў нас німа ўжо гадоў трыста, з чаго іншую праўду сляяваюць беларускія панкі: «Акіян улётак сонца аж зацміў/ Бацька свайго сына віламі забіў» (бацька Сяржука Скрыпніченкі, таго панка, ужо таксама купіў сабе «Рым» Адамовіча). И забіты сын (той, з песень жывога сына) нават не расшифруе ўжо і пасланне на роднай мове, змушаны перапытваць: «А што такое дыхавічны? Мо расійскі рэжысёр? А што такое берсерк?», хоць з кантэксту відаць, што раз «не дыхавічны – гэта здаровы», значыць «дыхавічны – задохлік». А берсерк – гэта невядомы нам панятк палымялага змагара за сваё, роднае ў Нарвегіі, у вікінгаў. Настолькі невядомае, што ў інтэрніце адзін канцартовы менеджкар, які вечна змагаеца з «долбанымі нацыяналістамі» ў Беларусі, падпісваеца цалкам адваротнай для яго мянушкай Berserk (згадка пра яго ды прозвішча трапіла і ў маю новую кнігу «Rock on-line»). Дзякаваць Богу, не замінала тое і Славаміру Адамовічу называць свой блог www.berserk5.livejournal.com, затое тут, як і паэзіі Славаміра, слова не стала пустаслоўем.

Дзіўна, аднак, што паэт не раз у вершах сваіх падкрэслівае «я пралетар», а ў прадмове згадваеца больш відавочна: «Славамірава маці – шляхетна Юзэфа Чантарыцкай – перадала сыну разам з грудным малаком зусім спадчынны запавет клапаціца пра лёс свайго народа і Бацькаўшчыны». И я веру абодвум, пільнуючы, як самааддана шляхцюк пераварочвае ворыва нацыянальной раглі.

Як толькі я пачаў чытаць кнігу, дык ужо нават у цытатах самой прадмовы адчуў тое, чаго німа ў аніводнага паэта, акрамя Сыса – у кожным радку звініць нерв чытацкай душы. Дык ці не ў кожным слове: «Пішу я, як другія сталі першымі/ А першыя пайшлі ў сівую золь». Сыс вярнуўся, бо роўных яму німа, а Адамовіч заўжды быў гарантам неўміручасці генія. Беларускі народ не выжыве без генія. И ён мае яго! Праўда, «кніга, выдадзеная коштам аўтара», а не рызыкай выдаўца, мае і свае хібы: карэктару заплацілі, а яна не дагледзела, напрыклад, што

ажно двойчы замест «толкі» напісана «толю», а вось рытміку стройных рыфмаў паэта збіць здолела, паправіўши «сонны абрэз» на «сонны вобраз», «заразу» на «зараз» (пільнае сэрца адчувае ў стройных шыхтах рыфмаў, адкуль пэўны гарбылек на роўнай дарозе):

*Краса і сіла, слёзы і бяды,
А трэба жыць, жыццё прайдзе, зараза,
Старэз мы, як горна руда...
Дык адкуем сябе ў агні паразы.*

Ух, як валодае стройным шыхтом колішні лідар партыі Правы Рэванш! Але другі радок, па шырасці, гэта мая рэканструкцыя, дзе я ўявіў, што карэктару не спадабалася слова «прайдзе» (ну факт, націск чужы), і яна робіць выразную інтэрвенцыю: «А трэба жыць, жыццё праходзіць зараз!» Г забівае не толькі рытм, але і сэнс. Ды ўсё ж сам талент падказвае правільны тон. Ды не магло быць у яго й нешта кшталту «Ў агні параз», бо жыццё не праходзіць за раз. Ды не зараз, а цяпер (ципер праходзіць, а зараз пройдзе).

І не бядя, што тут не скажаш нібыта «пазіт заўсёды быў далёкі ад палітыкі», бо ў яго высокай паэзіі шыбаюць нават вершы-дэкларацыі. Напрыклад, «Адракаюся» ці не больш строма за «Я не люблю» Высоцкага:

*Адракаюся ад запраданца,
Адракаюся ад паяца,
Ад свободных радыёстанцыяў,
Ад лядова-магільных палацаў.*

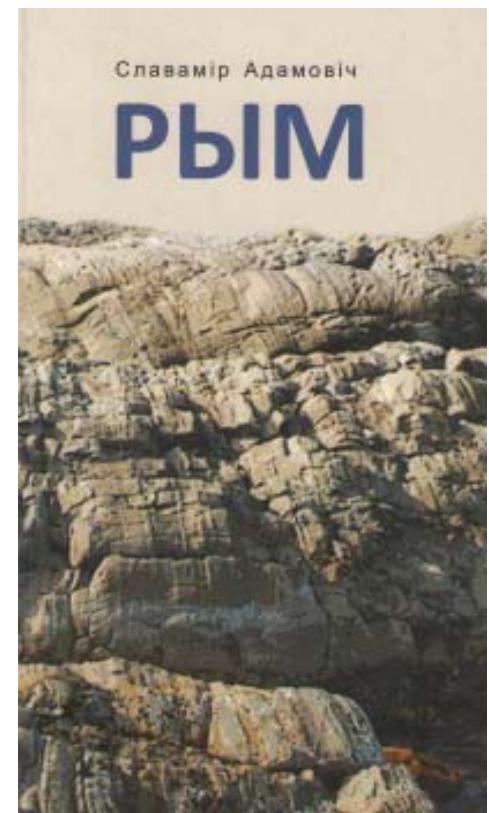
Дачытайце да канца – здрягненеця! Але слушнасць застанецца за Славамірам, бо ён сапраўды славіць Мір, нават у рыме вайны, калі і з афіцыйнага TV абяцаюць пусціць войскі на вуліцы родных гарадоў.

Калі, напрыклад, цуд паэзіі Ларысы Геніюш у шчыравані пакутнай патрыятычнай душы, дык цуд паэзіі Славаміра Адамовіча яшчэ і звязкай цвярозасці светлых пачуццяў. Г як лек для спакутаваных душ, які трэба прыніць своеасова, пакуль не аддалі канцы. Каб жыць!

Дарэчы, рэдактарам кнігі ды аўтарам прадмовы стаў сімвалічны рэаніматар жанру эпсу ў сучаснай прозе Васіль Якавенка, трэлогія «Пакутны век» якога таксама стала надысь кніжным бэстсэлерам года ў наш крыйсны час. І ў самой назве той прадмовы адчуваеца сумоўе роўназначных талентаў – «Дотык да агню апраметнага». Вось такая яна, паэзія Славаміра Адамовіча і проза Васіля Якавенкі. «А тут асона, безумоўна, тонкай натуры, лірычна, з драматычным наканаваннем у лёс».

Праўда, хацеў было папракнүць паэта за пяток чужамоўных вершаў гэтай кнігі, чаго не дачакаешся ад Сыса ці Скоблы, бо рыфмы – гэта святыня, якая не можа быць дзвяязыкай, але Славамір нібыта аспречвае гэтую ісціну, перакрываючы нават талент Высоцкага ці Маякоўскага. Ажно ў сэксуальных алізах ён не толькі здзіўляе, бянтэжыць, але натхніе акурат жывы крывіцкі дух: «Мне женщина нужна, но чтоб такая, / как мать моя у моего отца...» У эратычным гарце ён не саступіць нават Рыгору Крушину!

Мо прымазацца і мне да славы рэінкарнаванага гэтай чацвёртай кнігай генія: па вяртанні Славамір нібыта адчувае сябе чужым у родным kraі, але не выракаўся яго, наведваў літаратурныя презентацыі, музычныя імпрэзы, іншыя масавыя гуртоўкі ды, аказваеца, працягваў пісаць вершы. Аднойчы бачыў я ў

ягоных руках і нашу з А. Мяльгуму кнігу «222 альбомы беларускага року», прысвечаную нашым дзеям Альдоне Мартыненцы і Стасю Мяльгуму. Дык вось і Славамір у сваім «Рыме» асмеліўся на слушнае прысвячэнне: «Til min Datter/Maēd dachiцы Kseni». І ў тым таксама вера ў неўміручаць беларускага/ліцвінскага/кryvičkага духу на гэтай зямлі. Тым больш, што ў вершах Славаміра не толькі няўрымлівая душа віруе, але і грунтоўнае асэнсанаванне трывальных сямейных каштоўнасцяў, боскае асэнсанаванне прыроды, лесу, лёсу, кексу і сэнсу, якое не збянятэжыў нават «Успамін пра самагонаварэнне».

Колькі паэзіі Славамір адчуў нават у гэтым, выразна дэмантруючы сапраўдане, а не фармальнае наватарства. Менавіта таму ў вершы тым ані грама блатняка, развязнасці. Но Славамір Адамовіч не рыфмы пляце, а шыруе душой («Я не пішу вершыкаў... проста ў душы маёй варыща, а я памешваю/каб настале вашым сытым было нешта і да хлеба»), а наконт парадоксаў самагонаварэння тлумачненне знайдзем у вершы «Прадчуванне»:

*Хопіць слабнучы, хопіць паддавацца
Настальгії, суму і віну.
Калі нельга дома заставацца,
Выбірай апошнє – вайну.*

Мо рэзкавата? А як жа жыць пасля такога: «Прападаю, чую, прападаю, – ні Radzimy, ні дзяцей і ні рук тваіх, што ціха так гартаюць/ кнігу ў вечаровай цішыні». Верш, аказваеца, пра каханне! І шмат у Славаміра вершай пра каханне – адкрытых, пранізлівых, глыбокіх. Дык увесь ён такі, непаўторны, нябачаны. Як сказаў бы super-star польскага кабарэ Анджэй Ресевіч: «Ale jestem genialny i dla tego mi wolno». Як, напрыклад, у лірыцы кахання:

*Прыхінуща да тваіх каленяў
Перад боеем, некалькі хвілін,
А пасля ў парыве захаплення
Расстраляць апошні магазін.*

А што за назва ў кнігі – «Рым». І тут ані ігнараціі Лондану ці Парыжу, тым больш Полацку, бо вершы паэта рымеюць прадчуваннем вялікіх здзяйсненняў свайго kraю. Рымець могуць нават халоднакроўныя рыбы і гады, дык пацукі, якія першымі бягуть з мараплава ў рыме затопу. И вось Беларусь дачакалася рыму, таму паэт падказвае слушныя шляхі ўсёй сваёй творчасцю.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

**Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі**

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 4.04.2011 г. у 10.00. Замова № 761.